

SERGEJ JESSENIN:

Legutóbb Charles Péguyt ismertettük e lapokon s akkor említettük Sergej Jessenint, a másik lázadót, az «utolsó falusi költőt», kiben époly megrendítően ütközött össze a forradalom és hagyomány. Mint francia társában. Jessenin is paraszti sorból származott, nagyapja házában nőtt fel (a *Rjasan* kormányzóságban), a végtelen orosz puszták, a vihartól ázott föld, a téli mezők és mély erdők gyermeke volt, egy szőke kisfiú, aki sötét és elmélyedő, merész szemekkel, kemény és búskomor arcával egész nap száguldozott a nyirfaerdőkben, a rövid ragyogású orosz nyárban és a végnélküli hosszú tél hóviaraiban. Az orosz falvak fiatalságának féktelen hevülete végigkísérte őt ragyogással és fájdalommal telt rövid életén. Elszakított és föl-zavart élete döbbenetes jelképe lett az ellentmondások közt vergődő orosz léleknek; egy ázsiai költő, tele a fiatalság fölényével és hódításával, de keserű fáradtsággal és csalódással is; «Sergej Jessenin, próféta és ötödik evangelista», aki önmagát gúnyolja, a «cilinderes parasztot», de ugyanakkor hallatlan önimádatban koszorúzza meg prófétaí homlokát. Tombolva kereste a forradalmat, harcolt is érte, fegyveresen, de szerette Puskint is, az imádott mestert és atyát. Föld és város, individualizmus és kollektívizmus, teljes életigenlés és a modern öntudat hideg útvesztője, egyszerre és együtt, nem lehetett alapja egy ápolts és nyugodtan kibontakozó szellemiségnek; ezek az egymás ellen feszülő erők felszabadították benne a durvaságot: gyermek és felforgató volt egyben. A forradalom zaklatott ideje, az erőszak, a dűlás és rombolás ránehezettek erre a finom lelki organizmusra, melyet a legmélyebb gyökerében vágtak keresztül. A hirtelen könnybeboruló s megint viharosan feljuggó gyermekesség megmerevedik, az egyszerű hajlékról, a földről, a fákról naposan álmodozó költő meghal benne: harsogó dalokban akarja dicsőíteni a forradalmat, de tele fájdalommal, belső bizonytalansággal és tanácstalansággal.

Tizennyolcéves volt, amikor 1913-ban Szentpétervárra került, ahol a legnevesebb írók támogatták, Alexander Blok, Nikoláj Klyujev, Andrej Bjelij. Résztvett a világháborúban, amikor pedig kitört a forradalom, az úgynevezett szociálforradalmárok balszárnyához csatlakozott és végigharcolta a szovjet hírhedett októberét. 1918-tól kezdve Moszkvában élt, itt adta ki Anatol Marienhof, Vadim Sersenevics és Vszevolod Ivanov társaságában az imaginista manifesztumot. Az imaginizmus a forradalom ágyúdörgése közben született, a csapszékekben nőtt nagygyá, vezető motívuma a

valószerűtlenség volt s Jessenin hamarosan, szinte észrevétlenül tovasiklott felette. Ezek voltak a legsötétebb nyugtalanság, a legfájdalmasabb vágyakozás évei. Ez volt a kalandosság, a féktelen szilajság ideje, banditákkal barátkozott, verseit csavargóknak olvasta fel. De aztán jöttek a tündöklés évei. Művei nagy kiadásokat értek el, egy ünnepeken 25.000 ember tüntetett mellette. Szűk lett neki Oroszország. Isidora Duncan-nal, a szintén tragikus módon végetért táncosnővel kötött fantasztikus kapcsolata után végigszáguldott Európa fővárosain és győzelemittasan szállt partra Amerikában. Itt azonban egymásután érték a kudarcok. Visszament Moszkvába, de a vörös fővárosban is megváltozott minden. Hidegen fogadták őt, akit Puskinig emeltek, sőt egy előadásán kifötyülték. Kétségbeesetten kereste a sikert, végig Oroszországon, de hiába. Amily tüneményesen kelt föl szerencsecsillaga, époly rohamosan hanyatlott alá. A halálérzés, mely már előbb is megcsendült költészetében, most egészen elhatalmasodik rajta. Sötét, zavaros idők jönnek Moszkvára is. Jessenin pedig tovább vergődik az éjszakai életben, megtört egészséggel, mint a moszkvai csapások botrányhőse. 1925 decemberén visszautazott Szentpétervárra, első sikerei városába, melyet ekkor már Leningradnak neveztek. Elfelejtett barátainak — s talán önmagának is — fogadalmat tett, hogy új életet kezd. S másnap reggel hotelszobájában holtan találták. Felakasztotta magát.

Az élete hangos intelleum forradalmár költőknek: Azt hiszitek, itt a korlátlan lehetőség a dúlásra és az építésre, azt hiszitek, a lélek teljesen felszabadul majd, de lássuk Jessenint és társait, hogyan falta fel őket a forradalom, holott ők teremtték. Az orosz forradalmi korszak kezdete egybeesett az irodalom nagy lendületével. Dosztojevszkij halála zárta be az orosz próza igazi aranykorát, ezután jött a szimbolizmus, esztétikai mozgalmakkal, sok misztikával és kevés jó költővel. S jöttek a nagy társadalmi és politikai események: az agrárreform, a japán háború, a világháború, az 1917-es forradalom, az ellenforradalom és a hadjáratok. Három súlyos évtized. A forradalmi költészetnek nem voltak intellektuális és kritikai előkészítői, a költők együtt dolgoztak a forradalommal, majdnem mindegyik résztvett az októberi hadjáratban.

Nem keresem a melodramatikus hatásokat, de meg kell állapítani, mint feltűnő jelenséget, tárgyilagosan, hogy a forradalom négy legnagyobb költője közül kettő öngyilkos lett, egyet agyonlőttek, egy éhenhalt. Öngyilkos lett Jessenin (1925), később Vladimir Majakovszkij (1930), agyonlőtték Nikoláj Gumilevet (1921) és éhenhalt — a szó legdurvább értelmében — Alexander Blok (1921).

Pégúnyek és másoknak, nekünk is, a zavarban és iránytalanságban támaszunk és tanítónk lehetett a római Egyház bölcs merészsége és bátor megfontoltsága, de a for-

radalom költői önmaguk szerint kerestek utat egy bizonytalan közösség felé — hát ez lenne amaz «individualis kollektívizmus», melyről André Gide a napokban oly előkelően nyilatkozott — egyedül indultak a zűrzavarba s csak a kétséget és halált találták meg. Oroszország elmerült a vérben és terrorban és a forradalmi költők belepusztultak a forradalomba. Közöttük Sergej Jessenin, harmincesztendőskorában.

Horváth Béla.

SERGEJ JESSENIN VERSEI:

SE BÁNATOM...

*Se bánatom, se könnyeim, sok panaszom se lázad,
A dolgok fogynak, haldokol a hó az almafákon,
A rozsdaszínű szelek engem ráznak
És tovacsillan már az ifjúságom.*

*És nem kopog a szívem oly kesergőn,
A fürge fagy immár a szívemig vág,
S a tarka-barka nyírfaerdőn
Nem járok többé sohase mezítláb.*

*Az ajkamon kifárad már a kóbor
Lehellet, lassú lángja pislog,
Jaj, szertelen kalandjaim! szemem parazsa is fogy,
Úgy tékozoltam én a tiszta jóból!*

*De kapzsi lettem, vágyaim zsugorgatom.
Óh, életem, valóban éltem én?
Mert az egész csak ennyi volt: egy csengő hajnalon
Fölragadott a rózsaszőrű mén.*

*A mulandóság minket elszakít,
A jávorfán a gyanta sárga gyöngye pezsdül,
Áldottak legyenek minden koron keresztül
Akik virultak és meghaltak itt.*